

RAADSVERGADERING d.d. 10 oktober 2013

Zaaknummer	Z-12-25204
Voorstelnummer	IVR-13-01867
Onderwerp	Verandering bibliotheekwerk
Agendapunt	13
Portefeuillehouder	Louw Jan Zwagerman
Sectormanager/Staf	Maamke Schouten

Besluit

De raad van de gemeente Medemblik,

gelezen het bijbehorend voorstel van het College van burgemeester en wethouders van Medemblik d.d. 3 september 2013;

gelet op de bezuinigingsvoorstellen van uw raad van 2009, 2011 en 2012;

overwegende dat de Commissie Samenleving tijdens haar commissievergadering van 7 februari 2013 de wens heeft uitgesproken om alle huidige bibliotheekpunten in de gemeente Medemblik in stand te houden in een nader te bepalen vorm,
en overwegende dat de Commissie Samenleving tijdens haar commissievergadering van 16 mei 2013 heeft aangegeven een berekening van de frictiekosten opgenomen te willen zien in het raadsvoorstel;

b e s l u i t:

1. In te stemmen met de regionale samenwerking voor het bibliotheekwerk conform het bedrijfsplan 2013-2016 van de Westfriese Bibliotheken.
2. In te stemmen met de uitvoering van het bibliotheekwerk conform het basispakket en daarmee de huidige bibliotheekpunten te behouden.
3. In te stemmen met de eenmalige frictiekosten en deze mee te nemen in de programmabegroting 2014-2017.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Medemblik,
gehouden op 10 oktober 2013.

De griffier,

De voorzitter,

Inleiding

Digitalisering en bezuinigingen

Het bibliotheekwerk verandert. Deze verandering wordt ingegeven door twee belangrijke ontwikkelingen, namelijk de digitaliseringslag die gaande is en de bezuinigingstaakstellingen die uitgevoerd (moeten) worden.

Het bibliotheekwerk heeft ingrijpende digitale ontwikkelingen doorgemaakt. Deze digitaliseringslag neemt de komende jaren alleen maar toe. De bibliotheek wil zich daarom richten op een nieuwe strategie voor het (regionale) bibliotheekwerk, waarmee een opmaat is aangegeven hoe zij zich in de komende jaren kan ontwikkelen tot een toekomstbestendige bibliotheek; met bibliotheekwerk wat meer en meer in overeenstemming is met hoe de inwoners van West-Friesland zullen omgaan met de verdere digitalisering van de wereld om hen heen.

De raad van de (voormalige) gemeente Medemblik heeft in de kadernota's 2009, 2011 en 2012 bezuinigingsoopdrachten gegeven aan de bibliotheek:

- vaststelling kadernota in 2009: structureel € 50.000,-- vanaf 2013
- vaststelling kadernota in 2011: structureel € 144.000,-- vanaf 2013
- vaststelling kadernota in 2012: structureel € 56.000,-- vanaf 2015

In 2012 ontving de bibliotheek € 1.025.237,-- aan subsidie. In 2013 bedraagt de subsidie van de bibliotheek nog € 838.024,-- (inclusief een eenmalige correctie). Vanaf 2015 is het structurele subsidiebedrag € 777.375,--

De bibliotheek heeft haar begroting voor 2013 en 2014 aangepast aan de bezuinigingsoopdrachten. Om de bezuinigingen echter structureel door te voeren en op lange termijn op te kunnen vangen, is het noodzakelijk om de huidige vorm van het bibliotheekwerk aan te passen.

Voortraject: Regionale visie en bedrijfsplan bibliotheekwerk West-Friesland 2013-2016

Regionale visie

In 2011 hebben de zes gemeenten van West-Friesland (dit zijn alle Westfriese gemeenten exclusief Hoorn) een bestuurlijk regionale visie op het bibliotheekwerk geformuleerd die door de zes colleges is vastgesteld. Het betreft een gezamenlijke visie op de opdrachtgeverschap van de regio als afnemer van de bibliotheek. De hoofdlijnen van de regionale visie zijn de volgende:

- Gezamenlijke uitgangspunten voor sturing op middellange termijn;
- Aansluiten bij gemeentelijke beleidsspeerpunten en -resultaten;
- Goed opdrachtgeverschap;
- Gemeenten kiezen individueel de 'couleur locale';

De regionale visie vormde de input voor een nieuw bedrijfsplan van de bibliotheek.

Eerste versie Bedrijfsplan 2013-2016

Parallel aan de totstandkoming van de regionale visie liepen de bezuinigingsoopdrachten vanuit de verschillende gemeenten voor het bibliotheekwerk. Met in acht name van de uitgangspunten uit de regionale visie en de doorgevoerde bezuinigingen heeft de bibliotheek in 2012 een

bedrijfsplan opgezet voor de periode 2013-2016. Het bedrijfsplan is erop gericht de bezuinigingen te realiseren en de digitale ontwikkelingen beter te benutten. Het bedrijfsplan formaliseerde de regionale samenwerking op het vlak van het bibliotheekwerk, maar had ook consequenties voor het aanbod in de verschillende gemeenten en dus ook Medemblik.

Het voorstel dat uit het bedrijfsplan voortvloeide was namelijk om het fysieke aanbod voor volwassenen te beperken tot drie grote vestigingen in de hele regio en voor de jeugd het aanbod verder te ontwikkelen in kleine voorzieningen (vooral geplaatst in scholen of dorpshuizen). Voor de gemeente Medemblik zou dit op termijn de sluiting betekenen van de bibliotheekpunten in Wervershoof en in Wognum.

De keuze om vestigingen te gaan omvormen naar bibliotheken voor de jeugd en alleen in drie regionale vestigingen ook voor de volwassenen actief te blijven, kon niet rekenen op regionaal draagvlak. In Medemblik heeft de commissie Samenleving in een tweetal vergaderingen (7 en 18 februari 2013) gediscussieerd over het voorstel van de bibliotheek. De commissie besloot het voorstel aan te houden omdat er geen draagvlak is voor een voorstel, waarin de bibliotheekpunten in Wervershoof en Wognum helemaal verdwijnen.

Aangepast bedrijfsplan bibliotheek 2013-2016

Naar aanleiding van het aanhouden van het raadvorstel door de commissie in februari 2013 heeft het college de bibliotheek de opdracht gegeven een aangepast voorstel in te dienen. Dit voorstel diende rekening te houden met de wens van de commissie om alle huidige bibliotheekpunten in een bepaalde vorm in stand te houden. Deze wens van de commissie vormde het kader van de opdracht van het college aan de bibliotheek.

Hierop heeft de bibliotheek de invulling van haar bedrijfsplan 2013-2016 op drie onderdelen aangevuld en verduidelijkt:

1. Waar mogelijk per gemeente minimaal één fysieke vestiging voor alle doelgroepen handhaven.
2. Daar waar geen vestiging aanwezig is zullen de kleine bibliotheken voor de jeugd verder worden ontwikkeld die door de kinderen zelf zullen worden gerund (de biebclubs) op scholen/dorpshuizen.
3. Alle inwoners van West-Friesland kunnen ongeacht hun woonplaats beschikken over de regiobrede collectie. De klanten van de bibliotheek kunnen zeker digitaal bestellen/inleveren in elk van deze zes vestigingen en bij de afhaal- en inleverpunten.

Daarnaast zijn de frictiekosten die moeten worden gemaakt voor de ombouw/afbouw van de huidige locaties en het terugbrengen van de formatie, inzichtelijk gemaakt. Deze wens is door de commissie Samenleving uitgesproken tijdens de commissievergadering van 16 mei 2013. Middels de financiële toelichting in dit raadvorstel wordt aan deze wens voldaan.

Vertaling bedrijfsplan: Basis- en pluspakket

Voor het realiseren van toekomstbestendig bibliotheekwerk, waarmee de bezuinigen van alle gemeenten kunnen worden gerealiseerd, wordt in het bedrijfsplan de periode 2013-2016 als overgangperiode beschouwd.

Middels productbegroting zijn de 'producten' van de bibliotheek gedefinieerd, geclusterd en er is berekend wat een product kost en oplevert.

De invulling en financiële vertaling van het aanbod van de bibliotheek krijgt hiermee vorm in de Basis- en Pluspakketten. Elk gemeente neemt een basispakket af. Het pluspakket is maatwerk en is optioneel voor gemeenten.

Het basispakket bevat alle activiteiten/producten, die betrekking hebben op het beschikbaar stellen van en toegang tot kennis. Dit geldt voor digitale toegang 24/7 via de website, voor het beschikbaar stellen van informatie via de vestigingen (hierbij staat jeugd centraal) en via andere, meer op maat gesneden toegang tot kennis voor specifieke doelgroepen.

Het pluspakket omvat producten waar slecht één gemeente (of een kleine groep klanten) vraag naar heeft en waarvan de ontwikkeling en exploitatie dan ook relatief duur zullen zijn. Indien de raad van Medemblik kiest voor de uitvoering van een pluspakket, dan dient daar aanvullend budget voor te worden vrijgemaakt.

In het regionale basispakket richt de bibliotheek zich op de volgende speerpunten:

- De educatieve functie van de bibliotheek wordt vooral gericht op kwetsbare groepen in de samenleving, waarbij wordt samengewerkt met diverse organisaties zoals bijvoorbeeld scholen, kinderopvang en zorginstellingen.
- De doelgroep jeugd en volwassenen/ouderen met een ondersteuningsbehoefte hebben de eerste prioriteit. De bibliotheek richt zich hierbij op leesbevordering en een goede informatievoorziening.
- De bibliotheek geeft prioriteit aan het helpen van laaggeletterden in hun leer- en leesontwikkeling.
- Toegang verkrijgen tot informatie is niet voor iedereen makkelijk. De bibliotheek helpt kwetsbare groepen die extra hulp nodig hebben om mediawijs te worden en te blijven.
- De dienstverlening aan zelfredzame volwassenen zal in het vervolg zoveel mogelijk kostendekkend worden aangeboden.
- De digitale dienstverlening wordt versterkt. Er zal een geleidelijke verschuiving van middelen plaatsvinden van de fysieke naar de digitale bibliotheek.
- De fysieke vestigingen zullen worden aangepast, op basis van lokale afspraken.
-

Met het bedrijfsplan wordt beoogd een toekomstbestendige bibliotheek te realiseren op basis van regionale samenwerking, schaalvoordelen en die aansluiting vindt bij de wensen van de inwoners. Het subsidieniveau gaat in regionaal verband middels het basispakket met een fors bedrag naar beneden (zo'n € 1.000.000,-), waarmee de benodigde bezuinigingen worden doorgevoerd. In de nieuwe situatie wordt een deel van het bibliotheekwerk - de collectie - op basis van een verdeelsleutel gefinancierd door de Westfriese gemeenten (met uitzondering van Hoorn).

De huisvesting is een lokale aangelegenheid en verantwoordelijkheid. Hoewel er in elke gemeente minimaal één vestiging openblijft, moet er ook een aantal vestigingen sluiten of overgaan naar kleinere huisvesting. Deze verandering brengt een verschuiving in de kosten met zich mee van fysieke naar meer digitale dienstverlening, veranderingen in huisvestingslasten en inzet van medewerkers. Naast de bezuiniging die deze verandering oplevert, brengt dit dus ook eenmalige frictiekosten met zich mee.

De uitwerking: de veranderingen per 2016 in Medemblik

In 2016 is het landschap van de Westfriese bibliotheken drastisch veranderd. De nieuwe bibliotheek is vooral een digitale bibliotheek die toegang biedt tot veel materialen, regionaal en landelijk, maar ook digitale 'communities' die de bibliotheek kan ondersteunen en versterken.

De digitale bibliotheek biedt de toegang tot de beschikbare fysieke materialen, die in de regio in verschillende vestigingen te krijgen zijn of via reserveringen op diverse plaatsen in de kernen op te halen en weg te brengen zijn. Daarnaast is de bibliotheek een belangrijke partner in educatie gericht op lezen, leren en informeren, vooral voor organisaties die werken met en voor kinderen en ouderen.

Voor Medemblik betekent dit:

a. Eén grote uitgebreide vestiging: In Medemblik waar de bevolking zeer gespreid in de diverse kernen woont en waar de helft van de jeugd buiten de grotere kernen woont, betekent dit dat er één grote vestiging is die voor iedereen geschikt is en een breed aanbod en uitgebreide functies heeft. Gezien de grootte, de fysieke mogelijkheden en de duur van het contract, wordt de vestiging in Medemblik hiervoor beoogd.

b. De huidige bibliotheekpunten in de kernen worden omgevormd tot afhaal- en inleverpunten, op maat gesneden afhankelijk van de lokale mogelijkheden en wensen van de gebruikers. De bibliotheek maakt optimaal gebruik van de inzet van vrijwilligers om deze constructie te realiseren. Voor de invulling van de afhaal- en inleverpunten zijn drie varianten:

1. Eenvoudige afhaal- en brengpunten zonder fysieke aanwezigheid van hulp/vrijwilligers.
2. Afhaal- en inleverpunten met aanwezigheid van vrijwilligers voor een aantal uren per week voor hulp en ondersteuning.
3. Geheel geautomatiseerd bibliotheekhoeken.

Keuze voor een bepaald variant wordt bepaald door de mogelijkheden van een locatie, de wensen van de leden en de samenstelling en omvang van het ledenbestand in de betreffende kern. Op basis van omvang en samenstelling ledenbestand is een mogelijke keuze:

Variant 1 voor Abbekerk, Twisk en Benningbroek.

Variant 2 voor Midwoud en Andijk.

Variant 3 voor Werverhoof en Wognum.

Dit is slechts een voorbeeld. Nadere invulling wordt in samenspraak met de leden gedaan na besluitvorming door de raad.

c. Biebclubs. In kernen met meer dan 1000 inwoners (ca 100-150 kinderen) zijn bibliotheekpunten (in scholen of in dorpshuizen) voor de jeugd, waarbij de hulp van de kinderen worden gevraagd (de biebclubs).

Het bovenstaande betekent dat, in tegenstelling tot het eerder voorstel, alle bibliotheekpunten in de gemeente Medemblik blijven bestaan, zij het in een afgeslankte vorm. De afgeslankte vorm houdt in dat de huidige bibliotheekpunten, behalve de vestiging in Medemblik, afhaal- en inleverpunten worden. In bijgaand 'Overzicht veranderingen bibliotheekwerk Medemblik 2016' vindt u een overzicht van de veranderingen.

Met deze opzet kan de dienstverlening voor kwetsbare groepen in stand worden gehouden. Voorbeelden hiervan zijn de 70plussers die via zorginstellingen worden bediend, de Boekendienst aan huis voor de minder mobiele ouderen en de voorleesexpres en andere projecten voor kinderen op scholen.

Landelijke ontwikkelingen

Centraal staat voor de toekomst de verdere ontwikkeling van de digitale bibliotheek waarmee zowel de toegang tot het brede aanbod (lokaal, regionaal en landelijk) van de huidige boeken en materialen kan worden gewaarborgd, als de toegang tot de nieuwe e-content. Het rijk neemt de ontwikkeling van de 'digitale bibliotheek' op zich per 2015 (formele besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden). Voor deze ontwikkeling zal op termijn een substantieel deel van het

bibliotheekbudget worden overgeheveld naar de landelijke bibliotheekorganisatie. De overheveling van deze budgetten wordt vastgelegd in een nieuwe bibliotheekwet.

De stichting Westfriese Bibliotheken heeft rekening gehouden met deze financiële verschuiving. Meer informatie over deze ontwikkelingen vindt u in de ledenbrief van de VNG 'Bestuurlijke afspraken openbare bibliotheekwerk en conceptwetsvoorstel' (PI-13-44863).

Beoogd resultaat

Het in stand houden van de huidige bibliotheekpunten in de kernen met minimaal een afhaal- en inleverfunctie voor alle doelgroepen en het behouden van de diensten ten behoeve van de kwetsbare groepen, zoals de Boekendienst Aan Huis voor niet-mobiele ouderen.

Argumenten

1. De in dit voorstel genoemde constructie en frictiekosten zijn nodig om een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening te realiseren, waarbij in ieder geval de huidige bibliotheekpunten in de kernen beschikbaar blijven voor het ophalen en inleveren van boeken voor alle doelgroepen

2. Met de voorgestelde constructie en financiering kan de continuïteit van de huidige diensten voor kwetsbare doelgroepen gewaarborgd worden:

- Boekendienst aan huis voor niet mobiele ouderen
- Boekendienst en voorleesdienst in verzorgingstehuizen
- Voorleesexpres in samenwerking met scholen
- Cultuureducatie in samenwerking met muziekscholen

Voor de uitvoering van deze diensten wordt optimaal gebruik gemaakt van de inzet van vrijwilligers.

Communicatie? Ja

Na het besluit door de raad, wordt:

- de bibliotheek op de hoogte gebracht van de inhoud van het besluit;
- een persbericht opgesteld en ter publicatie aan de pers aangeboden;
- het proces van overname van de huidige bibliotheeklocatie in de Bloesem in Wognum door een derde partij voortgezet.

Heeft participatie plaatsgevonden?

WMO adviesraad

De WMO-adviesraad is geraadpleegd voorafgaand aan het raadsbesluit dat in februari 2013 is aangehouden (zie IVR-12-01283).

Risico's

Indien de raad niet akkoord gaat met het huidig voorstel kan de benodigde verandering in het bibliotheekwerk vertraging oplopen. Hierdoor ontstaat het risico dat de bezuinigingen niet tijdig kunnen worden opgevangen, zonder rigoureuze ingrijpen.

Door een eventuele vertraging in de besluitvorming, komt de overname van de huidige bibliotheeklocatie in de Bloesem in Wognum in het geding.

Financiën:

Het bibliotheekwerk wordt in de vorm van Basis- en Pluspakketten uitgevoerd. Elke gemeente neemt het basispakket af. Per gemeente bestaat de optie voor meer maatwerk, met het afnemen van een pluspakket. In bijgaand 'Menu basis- en pluspakket Medemblik 2013' worden de kosten van het basis- en pluspakket inzichtelijk gemaakt. Met het aanbod dat in het basispakket is opgenomen, kan aan de lokale wensen worden voldaan en tegelijkertijd de bezuinigingstaakstellingen worden gerealiseerd. De kosten van het basispakket passen binnen de begrote subsidie inclusief de opgelegde bezuinigingen.

Indien de gemeente Medemblik kiest voor de uitvoering van de aanvullende functies in het pluspakket, dan dient daar een aanvullend budget voor te worden vrijgemaakt

Frictiekosten

Met het realiseren van de in dit voorstel genoemde veranderingen zijn eenmalige frictiekosten gemoeid. Deze frictiekosten vallen uiteen in twee categorieën: de frictiekosten voor het sociaal plan en de frictiekosten voor de afbouw/ombouw van de huisvesting. De stichting Westfriese bibliotheken heeft aangegeven voor ongeveer € 600.000,- (regionale) frictiekosten te maken voor de afbouw/ombouw van de huisvesting en het terugbrengen van de formatie van 20 fte (2010) naar 10 fte (2016).

Frictiekosten Huisvesting

De frictiekosten die voortkomen uit huisvestingskwesties zijn een lokale verantwoordelijkheid. Deze frictiekosten worden geraamd op maximaal € 182.120,-- voor Medemblik. Dit bedrag is bestemd voor de afkoop van huurcontracten voorafgaand aan het overgaan naar voordeligere locaties en voor de verhuizings- en aanpassingskosten die moeten worden gemaakt voor het overgaan naar goedkopere locaties in Wognum en Wervershoof.

Dit zijn de maximale kosten. Dat wil zeggen dat deze frictiekosten lager uitvallen wanneer er tijdig voordelige huisvesting wordt gevonden en afkoop van het contract niet nodig is. Voor de locatie in Wognum is dit zeer waarschijnlijk. Op dit moment zijn namelijk gesprekken gaande over de overname van ruimte van de bibliotheek in de Bloesem in Wognum. De geïnteresseerde partij zou per 1 januari 2014 de ruimte kunnen overnemen. Binnen de Bloesem zijn er goedkopere alternatieven, waar de bibliotheek voor de jeugd en het afhaal- en inleverpunt kan worden voortgezet. Wanneer de overname per 1 januari 2014 wordt gerealiseerd, betekent dit een vermindering van € 76.080,-- op de frictiekosten. Hiermee worden de frictiekosten voor de huisvesting dan nog maximaal 106.040,--.

Zodra de raad met de inhoud van dit raadsvoorstel instemt wordt het overname proces in gang gezet.

In Wervershoof worden de mogelijkheden onderzocht of in de Schoof geschikte en betaalbare ruimte beschikbaar is voor de bibliotheek voor de jeugd. Andere opties zijn bijvoorbeeld de scholen.

Frictiekosten Sociaal plan

De frictiekosten voor het sociaal plan zijn een regionale aangelegenheid. Van de totale € 325.000,- aan (regionale) frictiekosten voor het sociaal plan komt er maximaal € 95.000,- voor rekening van de gemeente Medemblik. In bijgaand 'Menu basis- en pluspakket Medemblik 2013' worden de frictiekosten inzichtelijk gemaakt.

Dekking frictiekosten

De frictiekosten bedragen in totaal maximaal € 277.120,--. Deze eenmalige frictiekosten worden meegenomen in de meerjarenbegroting 2014-2017.

Voor 2014 wordt maximaal € 145.000,- opgenomen en voor 2015 maximaal € 132.120,-. Als de overname van de locatie in Wognum per 1 januari 2014 doorgaat, kan het bedrag in 2015 met € 76.080,- naar beneden worden bijgesteld.

Het college legt de bibliotheek een inspanningsverplichting op voor het zo laag mogelijk houden van de frictiekosten

Relatie Beleid

- Kadernota's 2010, 2012 en 2013.
- Herijking welzijnsbeleid.

Wij verwijzen tevens naar:

- de informatienota's IVR-12-01100 van 9 oktober 2012, IVR-12-01258 van 10 december 2012 en IVR-1301509 van 28 maart 2013;

Historie besluitvorming? Ja

- Het in de commissie SL van 7 februari 2013 behandelde raadsvoorstel IVR-12-01283.
- Het in de commissie SL van 16 mei 2013 behandelde raadsvoorstel IVR- 13-01577.

Bijlagen ter inzage

PI-13-39944 Bedrijfsplan 2013-2016.

PI-13-39965 Menu Basis- en pluspakket (financieel overzicht).

PI-13-39946 Overzicht veranderingen bibliotheekwerk Medemblik 2013-2016.

PI-13-44863 Ledenbrief VNG 'Bestuurlijke afspraken openbare bibliotheekwerk en conceptwetsvoorstel'

Commissie

Behandeld in Samenleving d.d. 19 september 2013.

Behandeld in de raadsbrede commissie d.d. 26 september 2013.

Toelichting n.a.v. de commissiebehandelingen:

De commissie adviseert negatief over het collegevoorstel. Een grote meerderheid van de commissie wenst met een uitgewerkt amendement te komen. De fractie VVD zal daartoe initiatief nemen. Besprekstuk op de raadsagenda van 10 oktober 2013.